

Keskkonnaministeerium

Kliimaosakonna peaspetsialist Imre Banyasz

Narva mnt 7a, Tallinn

Telefon: 56980582

E-post: imre.banyasz@envir.ee

2.08.2019

Seisukohad „Elektritootmiskäitistele energiaspektori moderniseerimiseks tasuta lubatud heitkoguse ühikute eraldamise täpsustatud tingimused ja kord“ määruse eelnõule

28. mail 2019 teavitas Keskkonnaministeerium, et algatas avaliku konsultatsiooni keskkonnaministri määruse „Elektritootmiskäitistele energiaspektori moderniseerimiseks tasuta lubatud heitkoguse ühikute eraldamise täpsustatud tingimused ja kord“ osas. Käesolevaga esitame oma seisukohad, mis eelnõuga lähemalt tutvudes tekkisid.

Kokkuvõtvalt leiame, et määrusega, mis toetab energiaspektori moderniseerimist, mitmekesistamist ja jätkusuutliku ümberkujundamist, ei tohi võimaldada toetusi tegevustele, mis edendavad põlevkivisektorit. Selline toetuste suunamine on vastuolus Pariisi kokkuleppe pikaajaliste eesmärkidega ja ei võimalda vajalikus koguses vähendada Eesti energiaspektori kasvuhoonegaaside koguheidet.

Kommentaari määruse eelnõule

Määruse seletuskirjas (lk 3) on punkti 9 kohta välja toodud, et: „*konkursi kaudu välja valitud projektile antud toetus ei tohi suurendada väga heitemahuka elektritootmise rahalist elujõulisust. Eestis on põlevkivist toodetava elektrienergia eriheide Euroopa suurim. Selle tõttu peab konkursi läbiviija hindama, et toetades projekti põlevkivienergeetika moderniseerimiseks ei toetata ühtlasi ka heitemahuka elektritootmise jätkamist.*“

Määruse punkti 10 kohta on välja toodud, et: „*et toetust saav projekt ei tohi suurendada sõltuvust heitemahukatest fossiilkütustest. Kuna Eestis kasutatav heitemahukas fossiilkütus on põlevkivi, siis konkursi kaudu toetust saav projekti tulemusel ei tohi suurenedada põlevkivi tarbimine.*“

Leiame, et põlevkivienergeetika moderniseerimine või sätestamine, et toetust saava projekti tulemusel ei tohi suurenedada põlevkivi tarbimine, ei ole kuidagi kooskõlas loodud moderniseerimisfondi ega tasuta heitkoguste jagamise mehhanismi (nn artikkel 10c

rahastamismehhanism) eesmärgiga, mille alusel tuleks toetada just vähese CO₂-heitega seotud investeeringuid. Moderniseerimisfondi prioriteetsed valdkonnad on energiatõhususe parandamine, võrkude ajakohastamine, taastuvad energiaallikad ja energiasalvestus ning tegevused, mis toetavad õiglast üleminekut süsinikuheitemahukates piirkondades, kui see on konkreetnes liikmesriigis asjakohane. Tasuta heitkoguse ühikuid tuleb kasutada energiasektori kaasajastamiseks, mitmekesistamiseks ja jätkusuutlikuks ümberkujundamiseks.

Kuigi liikmesriikidel on õigus valida valdkonnad, kuhu investeeringuid soovitakse teha, ei saa selleks Eestis olla põlevkivist senisest veidi väiksema heitekoormusega energia tootmisesse toetuste suunamine. Moderniseerimisfond ja rahastamismehhanism seavad prioriteediks **vähese CO₂-heitega valdkonnad**, mitte **senisest veidi väiksema heitega valdkonnad**, nagu Eesti põlevkivienergeetika sektoris plaanitavad põlevkiviõlithased ja rafineerimistehas. Toetatavad investeeringud peavad olema kooskõlas ELi 2030. aasta kliima- ja energiapoliitilise raamistiku ning Pariisi kokkuleppe pikaajaliste eesmärkidega.

Lisaks eelnevale, toonitame, et viimaste andmete kohaselt on isegi juba praegused nii rahvusvahelised kui ka Eestis aastaks 2030 seatud eesmärgid väheambitsioonikad:

- valitsustevahelise kliimapaneeli (IPCC) eriraport oktoobrist 2018 juhib tähelepanu, et kliimamuutuste ohtlike tagajärgede vältimiseks ei piisa globaalse soojenemise hoidmisest alla 2 kraadi piiri, vaid see peab jääma alla 1,5 kraadi piiri;
- ÜRO raport “Emissions Gap Report” novembrist 2018 leiab, et hetkel riikide poolt pakutud Nationally Determined Contributions (NDC) ei ole piisavad selleks, et aastaks 2030 soovitud KHG vähenemiseni jõuda;
- sõltumatute uurimisorganisatsioonide konsortsiumi Climate Action Tracker analüüs detsembris 2018 leiab, et Euroopa Liidu uutes kliima- ja energeetika õigusaktides paika pandud eesmärgid ei ole Pariisi leppega kooskõlas;
- SEI Tallinna 2018. a lõpus avaldatud analüüs leiab, et Eesti seni kavandatud meetmed ei võimalda täita isegi aastaks 2030 seatud eesmäärke ENMAKis ja kliimapoliitika põhialustes.

Eesti kasvuhuonegaaside vähendamise ambitsiooni suurendamise võimaluste osas on Eesti riik juba samme võtnud ning vähem ambitsioonikad ei tohi me olla ka energiapoliitika kujundamisel ja tasuta heitkoguse ühikute suunamisel, välistades investeeringud pikaajaliselt ebamõistlikesse ja nii majandust kui ka keskkonda koormavatesse lahendustesse.

Seega leiame, et käesolevas määruses ei ole põhjendatud luua võimalus põlevkivienergeetika investeringute toetamiseks (st määruses tuleb selgesõnaliselt välistada põlevkivienergeetika edendamise toetamine) ja see on vastuolus moderniseerimisfondi rajamise ja rahastamismehhanismi kasutamiseks eesmärkidega.

Esitajate nimel

/allkirjastatud digitaalselt/

Kadi-Kaisa Kaljuveer

Keskkonnaõiguse Keskuse juhatuse liige

Seisukohtadega on ühinenud:

Eestimaa Looduse Fond

Eesti Roheline Liikumine